

اصلاح راهبردها

فیاض زاهد

سخنان رهبري درباره لزوم بهره‌وري از فرصت برخي تعامل‌هاي نامتعارف در ساختار مناسبات خارجي ايران، يك اقدام حساب‌شده محسوب مي‌شود. ايشان نشان داده‌اند که در بازي شطرنج جهاني در لحظات تعيين‌کننده قدم‌هاي بسيار هوشمندانه‌اي برمي‌دارند. نگارنده همواره بر گسترش و توازن مناسبات بين‌المللي تاکيد داشته‌ام. در دو سرمقاله قبلي به رييس محترم جمهوري پيشنهاد داده بودم که نبايد همه تخم‌مرغ‌هاي وزن سياسي ايران در تعامل بين‌المللي را در سبد روسيه بگذارد. البته بر اين نکته هم تاکيد شده بود که روسيه يك شريك قدرتمند و اثرگذار در صحنه بين‌المللي است. عرصه سياست، صحنه برخوردهاي احساسی و رمانتيک نيست. ايران بايد از ظرفيت روابط خوب خود با روسيه و چين بهره‌برداري کند. ضمن آنکه نفوذ ايران در محور مقاومت نيز برگ برنده ايران است. شايد برخي فعالان سياسي و کساني که با ساختار روابط بين‌المللي آشنائي دارند، با سياست منطقه‌اي ايران مخالف باشند. اما در حال حاضر مجبوريم با توجه به آرايش سياسي و نظامي روي زمين تحليل خود را ارايه دهيم. در سياست نرمش قهرمانانه نيز، رهبري با مجوز خود به دولت روحاني امکان آن مانور باشکوه در تاريخ ديپلماسي را فراهم کردند. کاري که تاريخ ايران از آن با افتخار ياد کرد. باعث تاسف است که برخي کم‌بيني‌ها، حسادت، رقابت‌هاي سياسي، فراموشي منافع ملي سبب شد آن‌گونه که شايسته سربازان ديپلماسي بود از آنان تقدير نشود. هرچند رهبري معظم در گذرگاه‌هاي مختلف با تعابير باشکوهي از فرزندان خود تشکر و قدرداني کردند. اما طنز ماجرا آنجاست که مخالفين و تحقيرکنندگان معاهده مهم بين‌المللي، امروز مجبورند بر همان مسير و نقشه راهي که تيم قبلي تدارک ديده و از سوي ايشان تخریب شده بود بناي خود را پايه نهند. اين بزرگ‌ترين درس تاريخ به آنهاست. ابتدا با دو پلان جديد وارد شدند و در نهايت به جايي رسيدند که از قبل مورد پذيرش تيم قبلي ايران و دول غربي و مذاکره‌کننده شرقي بر آن توافق شده بود. اخبار موثق مي‌گويد اگر رهبري انقلاب حضور نداشتند و مسير را هدايت نمي‌کردند، چه بسا برادران جديد! سنت و ميراث گذشته را به تباهي مي‌کشيدند. معلوم است که وقتي تيمي 10

سال به برجام فحش داده و برای مذاکره‌کنندگان آرزوی مرگ و بدنامی کرده‌اند، افراد مناسبی برای ادامه راه نبودند. به هر حال هر چه بود، اراده‌های بالاتر و خیرخواه‌تر در حاکمیت اجازه ساختن به منتقدان کم‌اطلاع و بی‌انصاف را نداد. حال هر چه بود، سخنان رهبری بن‌بست بزرگی را از پیش پای تیم ایرانی و وزارت خارجه گشود. اینکه در نهایت اگر قرار به توافقی در برجام باشد، تنها از طریق گفت‌وگوی مستقیم و مرتبط با موضوع برجام با امریکایی‌ها میسر است. موضع هوشمندانه رهبری از این جهت دارای اهمیت است که بدانیم این دولت امریکا بود که قاعده بازی را به هم زد. ترامپ با رفتار نسنجیده خود، هزینه‌های فراوانی به ایران وارد کرد و البته خود و دولتش نیز متحمل هزینه‌های افزون‌تری شدند. اینک به نظر می‌رسد هر دو طرف به این نتیجه رسیده‌اند که توافق برای دو کشور در این پرونده خاص منافع بیشتری را تدارک می‌بیند. همان‌گونه که ایشان در آغاز برجام به دولت امریکا تلویحا فرمودند که مذاکرات و روش امریکا می‌تواند نمونه مناسبی برای ارزیابی ادامه گفت‌وگوهای سازنده باشد. در قدم اول امریکا نتوانست به تعهدات خود عمل کند. ایران هم در نتیجه اقدامات عکس‌العملی، مجبور به پیمودن مسیری متفاوت شد. بدیهی است پرستیژ ایران اجازه نمی‌داد که امریکا به راحتی به برجام برگردد، بدون آنکه تاوان مناسبی برای این رفتار بدهد. تا اینجای کار استفاده از ظرفیت‌های کشورهای درگیر مانند اروپا، چین و روسیه مناسب بود. اما ما به نقطه سرنوشت‌سازي رسیده‌ایم. توافق بیش از هر زمان دیگری دور و در دسترس است. دور، چنانچه طرفین انتظارات خود را منطقی و قابل فهم برای همدیگر تنظیم نکنند و به دیگر کشورها اجازه مداخله بیش از ضرورت ندهند. به نظر افکار عمومی ایران چندان موافق اعتماد کامل به شریک شمالی خود نیست. سفر رییس‌جمهور به روسیه هم آتش این بی‌اعتمادی را شعله‌ورتر کرد. باعث تأسف است که اصولگرایان مدعی، وکیل مدافع دولت روسیه شده‌اند. این به عدم فهم و درک درست آنها از موقعیت بین‌المللی ایران مربوط است، ضمن آنکه اصولگراها یاد نگرفته‌اند که منافع ملی را با موجبات داخلی به درستی پیوند دهند. در حفظ حرمت رییس‌جمهور همه ما شریک هستیم. هر کس ذره‌ای حرمت برای وطن قائل است، به نماینده ایران در مناسبات خارجی تنها از بستر رقابت‌های سیاسی نگاه نمی‌کند و نباید هم بکند. حتی علی‌رغم اعتراضاتی که به چینش تیم مذاکره‌کننده وارد است، آنها فرزندان وطن در مبارزه‌ای نفسگیر هستند. ما مانند دستگاه پروپاگانداي پایداری نیستیم که از پشت بر فرزندان‌مان دشنه وارد کنیم.

از سويي مجوز رهبري، پاسخ مناسبی به روسیه است تا بداند ما چندان هم دست و پا بسته نیستیم. در این مرحله باید مراقب لایه کشیدن‌ها و پشت پا زدن‌های رقباي دیگر هم باشیم. همه آنهایی که از موفقیت ایران متضرر میشوند، از رژیم اشغالگر تا برخی دول نادان اطراف. اما نباید از یاد برد ما نیازمند يك تغییر راهبردي در نوع نگاه و تعامل خویش با جامعه جهانی هستیم. از این شرایط جدید و مجوزي که صادر شده می‌توان به اصلاح روندها توامان همت گماشت. مخصوصا وقتی که دولتي اصولگرا، یکدست! و مورد وثوق بر قدرت است. چنانچه توافقي بدون اصلاح راهبردي صورت نگیرد، حتی اگر به توافقي به ظاهر دایمی دست یابیم، چندان امیدی به آینده این توافق، کاهش فشارها، جذب سرمایه‌گذاري و ترمیم عقبماندگی‌ها نیست.

منبع: روزنامه اعتماد 9 بهمن 1400 خورشیدی